

učitelj, kateri otrokovega maternega jezika dobro, ali še celo nič ne zna, nikoli ne more s svojim podukom storiti toliko, kolikor stori ali bi mogel storiti ta, ki dobro govori otrokov materni jezik. To je stara, stara resnica, katero terdijo vsi učeni pedagogi vsih časov in narodov. In vendar se pri nas na čisto slovenski zemlji dobi še tu pa tam kak neslovensk učitelj, kateri, namesto da bi služil domovini, ktera ga redi, pa ji le škoduje in podkopuje nje srečo. Zato pa se tudi očitno kaže, kako so taki nesrečni učenci zanemarjeni. Njih misli in občutki se nikakor ne stikajo z besedami, ktere se jim polagajo na jezik; in ravno to jim mora pomagati, da potem postajajo lažnjivi, hinavski in nezvesti, kakoršni zgledi se dan današnji vidijo in slišijo po naši mili domovini, da Bogu se usmili!

6. Učitelj naj pravega narodnega duha pri učencih tudi s tem zbuja, da jim večkrat kaj pripoveduje iz zgodovine narodev in iz popisa domačih krajev. Kaže naj jim slavne dela slavnih mož iz naroda, in naj jih soznanja z lepimi in imenitnimi domačimi kraji, z domačimi pridelki, z lepimi znajdbani i. t. d. — Skerbi pa naj še, da bodo otroci tudi po telesu zdravi in čvrsti, — ter postajali močni in korenjaški. —

Ako tedaj učitelj po teh in takih vodilih vnema in pospešuje pravega narodnega duha v šoli, se bodo njegovi učenci lepo po domače zrejali in, po domače zrejeni, bodo enkrat tudi velika sreča in veljava svojega naroda, svoje domovine in vse države. Spolnovale se bode besede našega pesnika, kateri pravi:

„Še narodnost, oj ni pregnana,

Dokler je v mlade serca vžgana!“

T e č n o u č i l o .

Kazavni poduk.

Domače živali.

Snova. Krava, vol, tele, konj, osel, ovca, jaguje, koza, svinja (presič, prase, pujs), pes, mačka, petelin, kokoš, piše, gos, raca, golob, pura (puran, kavrač), pav.

Učba. Ljudje redé doma mnogotere živali, katerim zato pravimo domače živali. Krava je koristna žival pri hiši; daje

nam mleko, maslo in sir. Dobra krava molze 10 do 12 let. Pregovor pravi: „Krava pri gobcu molze“. — Vol je večji in močnejši, kakor krava. Vole vpregamo v voz in plug. — Tele je mlad junček ali mlada kravica (telica). — Krave, vole in teleta imenujemo z eno besedo goveja živina, goved ali govedina. Goveja živina ima preklan rog na nogi ali parklje; ima debelo glavo in dva zakrivljena roga, s kterima lahko bode. Govedina je rujava, pisana; kakšna še? Kaj je poleti? kaj po zimi? Goveje meso je dobra in tečna jed. Iz volovskih kož dela usnar močne podplate, iz kravjih pa usnje za urbase. Telečje kože so bolj mehke, in se rabijo za šolne in drugo lahko obutalo. Goveja mast dá loj za sveče in milo; iz rogov delajo žlice, glavnike in druge take koščene reči. Dlaka se rabi za sedla, komate i. t. d. Govednjek je dober gnoj. — Konj je naj lepša domača žival; je po 16 pesti visok, ima visoko glavo, na vratu grive, dolg žimnat rep in terde, podkovan kopita. Konji so rujavci, vranci, belci i. t. d. Mlademu konju pravimo žebé, — staremu, zdelanemu pa kljusé. Konji vozijo in nosijo. Konj je zelo naučljiv. Tudi iz konjskih kož se dela usnje; v nekterih krajih še celó konjsko meso jedó. Konjska žima se rabi za blazine, stole i. t. d. Kaj konj je? — Osel je manjši kakor konj; ima široko glavo, dolge ušesa in čopast rep. Tudi osel vozi in nosi. Kaj osel je? Pol konja in pol osla je mula. Pregovor pravi: „Osel je vodo nosil, pa je vendar žeje poginil“. — „Glej, da ne prideš s konja na osla!“ — Ovca je manjša kakor govedina; po koži ima volno, ktera se ji dvakrat na leto striže, in se rabi za sukno, nogovice, klobuke i. t. d. Ovce imajo tudi preklane parklje; ovčje mleko daje dober sir, meso pa daje dobro jed. Ovce so bele in černe. Kaj jedó? kaj pa naj raje? Ovčje kože se rabijo za usnje in kožuhe. Iz ovčjih čev delajo strune. Ovca je prijazna in pohlevna žival. Pregovor pravi: „Krotkih ovec gre mnogo v en hlevce“. — „Ena garjeva ovca vso čedo oskruni“. Mlada ovca je jagnje ali janček. — Koza je nekoliko večja kakor ovca; ima brado in nektera tudi roge, ki so nazaj zakrivljeni. Koza ima dobro mleko. Koze so rujave; kakšne še? Kaj koza je? Kozlova koža dá irhovino za hlače. Ovce in koze se imenujejo drobnica. Goveja živina in drobnica živež prežvekuje. — Svinja je manjša kakor koza; ima preklane parklje, dolge ušesa, rivec in tanek rep; po koži ima ščetine. Čemu so ščetine? Svinje so

zeló požrešne in nečedne. Kaj jedó? Kaj nam dajejo? Pregovor pravi: „Kdor se med otrobe meša, ga svinje snedó!“ — Pes je zeló zvesta in naučljiva domača žival. Psi so več plemen. Kako jim pravimo? Psi imajo hude zobe in na nogah ojstre kremplje. Psi so rujavi, beli, črni i. t. d. Ali so vsi psi enako veliki? Čemu so psi? Pregovor pravi: „Pes ima kosmate ušesa, vari se, da ti hlač ne pomeri!“ — Mačka ima okroglasto glavo, svitle oči, ojstre kremplje, in lahko pleza. Mačke so černe; kakšne še? Čemu so mačke? Pregovor pravi: „Če ni mačke domá, imajo miši ples“. — Petelin je lepa domača ptica; ima lepo rudečo rožo na grebenasti glavi in v repu dva lepa kriva peresa; na nogah ima spredaj po tri kremplje zadaj pa ostroge. Perute ima prav močne in ojster kljun. Petelin je zernje; poje na vse zgodaj, in ljudi na delo kliče; svojo družino pa lepo vodi in verdeva. — Kokoš je manjša kakor petelin; na nogah ima štiri kremplje: tri spredaj, enega zadaj; na glavi ima rudečo rožo. Kaj nam dajejo kokoši? — Pregovor pravi: „Kokoš vodo pije, in na Boga gleda“. — Pišè je mlad petelinček ali mlada kokoš. — Gos je velika domača ptica; ima širok kljun in prav dolg vrat; na nogah med kremplji ima rudečo kožo; čemu? Gos težko letí. Čemu so gosje peresa? Gosi so bele; kakšne še? Kaj nam še gosi dajejo? Kaj gosi jedó? — Raca je gósi podobna, pa je vendar manjša kakor gos. Nektere race imajo prav lepe peresa. Kje so race naj raje? Kaj jedó? kaj nam race dajejo? — Golob ima rudeče noge, štiri kremplje, tanek kljun in precej dolge perute. Golob je prav čedna živalica. Kakšne so golobje peresa? Kaj golobje jedó? Kje so naj raje? Nekteri golobje imajo na glavi čepico. Golobje meso je zdrava in tečna jed. Toda pregovor pravi: „Pečeni golobje ne leté nobenemu v usta“. — Puran je večji kakor petelin; ima dolg vrat in velik rep, kterega razširi, kadar je jezen. Puran dá dobro pečenko. — Naj lepši domači ptič je pav, kateri ima pozlačeno perje. Z repom naredí zlato kolo, da ga je lepo viditi, pa se tudi zadere, da ga je gerdo slišati; je zernje, pa tudi pobira kače in kušarje.

Vse domače živali nam veliko veliko koristijo; zato pa jih moramo tudi lepo imeti in jih skerbno opravljati. Dajati jim moramo v pravem času živež in vse, česar potrebujejo. Tudi jih ne smemo nikoli nepotrebno mučiti. Pravičnemu se tudi živali smilijo.